

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaë, 1661

Tertia causa. Tertia restituens tempus dabit induciarum. Vndecim
quæstiones tertiæ causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. III. g. Accusatio semper debet fieri in scriptis.

Non Eparchialis a Papa Episcopi Sicilie, epist. 2. Quibus si ille est, qui crimen intendit, in iudicium...

¶ C. IV. g. Decidem. Item Statu III. in epist. ad Episcopos orientales, cap. 4.

¶ C. V. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. VI. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. VII. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. VIII. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. IX. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. X. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XI. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XII. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XIII. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XIV. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XV. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XVI. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XVII. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XVIII. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XIX. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

¶ C. XX. g. De eidem. Sed Stephanus Papa contra videtur scribere, dicitur, epist. 2. cap. 4.

ceptis. Et quid simile, idipsum a libello comprehendendum erit. Si accusator decesserit, aliter qua b causa cum impeditur...

CAUSA III.

Vidam Episcopus a propria sede dejectus est, post restitutum: post restitutionem ducitur in causam, inducitur populari, tandem ad epus accusationem...

- 1 Ille primus queritur, an restituito danda sit quibuslibet expoliatis.
2 Secundum de iudicis, an post restitutionem tantum, an etiam post vocationem ad causam quibuslibet concedenda sint.
3 Tertio, quo spatio mensum utriusque sint concedenda.
4 Quarto, an infame, et non legitime conuictis, ad accusationem sint admittendi.
5 Quinto, an testes de domo accusatorum sint producendi, vel inimicorum vox sit audienda.
6 Sexto, an extra provinciam reus sit producendus.
7 Septimo, an sit audienda epus sententia, quem cum reo par inficit malitia.
8 Octavo, an ab uno tantum Episcopo sit audiendus, vel iudicandus.
9 Nono, an accusator vel testes in absentem vocem accusatoris, vel iustificacionis extubere valeant.
10 Decimo, an defensores in primo capitulo, sint admittendi ad sequentia.
11 Undecimo, an accusator liceat accusationem in accusatorem vertere.

QVÆSTIO I.

Q Vob restituito quibuslibet danda sit, multis auctoritatibus probatur.

C. I. g. Expoliatis vel ejectionis omnia sunt reintegranda.

Aut enim Cajus Papa epist. unica ad Felicem Episcopum, cap. 3.

Episcopis a suis rebus expoliatis, vel a propriis sedibus ejectionis, omnia, que eis ablata sunt, legibus sunt reintegranda, qui priusquam hoc fuerit factum, nullum crimen eis obijci potest.

C. II. g. De eodem.

Item Fabianus epist. 2. Episcopi orientales.

Episcopi, si a propriis sedibus, aut ecclesiis sine auctoritate Romani Pontificis i expulsi fuerint, antequam ad synodum vocentur, proprius locus, & sua omnia eis reintegranda sunt. Nulla enim permittit ratio, dum ad tempus eorum bona, vel ecclesie, atque res ab amulsi, aut a quibuscunque detinentur, ut aliquid illis obijci debeat. Nec quicquam potest eis quoquo modo quilibet majorum, vel minorum obijcere, dum ecclesiis, rebus, aut potestibus carent suis.

¶ C. III. g. De eodem. [Sine auctoritate Romani Pontificis.] Dum hec verba etiam apud Anselmum, licet non sint expressa in originali.

a al. & ipsam libellu, b aliter causa, c al. senatus consulto, d Mutati verbis, sed nichilomin sententia, Ansel. lib. 2. c. 46. e Ansel. 13. c. 50.

cujus hic sententia potius, quam ipsius verba referantur, usque ad vers. Nulla. Sed notandum est, quod restitutionis sententia sola non sufficit, nisi presentialiter omnia iudicii officio restituatur, ut ejetus, vel spoliatus etiam naturaliter possessionem recipiat, sive animo suo & corpore abeno, veluti per procuratorem, sive animo & corpore suo. Cuncta quoque, que sibi ablata fuerant, quacunque conditione, in eodem loco, unde surrepta fuerant, revocanda sunt.

C. III. § De eodem. Unde Ioannes a urbe Roma Episcopus scribit Zacharia Archiepiscopo, epist. 3.

Redintegranda sunt omnia expoliatis, vel ejetis Episcopis presentialiter ordinatione Pontificum, & in eo loco, unde abesse fecerant funditus revocanda, quacunque conditione temporis, aut captivitate, aut dolo, aut violentia e majorum, aut per quancunque injustas causas, res ecclesie, vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem, & aut regularem ad synodum vocationem eorum, & reliqua.

1. ¶ In eo loco. Apud Iamnam, & Symmachum legitur, & in eorum unde abesse fecerant, potestatem funditus revocanda. Apud Eusebium verò, in eorum unde abesse fecerant, loca funditus revocanda.

2. ¶ Ante accusationem. Hac usque ad finem addita sunt ex originali, quibus oratio ab eis videtur, & quorum pars in fine huius questionis à Gratiano repetitur.

C. IV. § De eodem. Item Eusebius Apostolica sedis Episcopus, epist. 2. ad Aegyptios.

Redintegranda sunt omnia expoliatis vel ejetis Episcopis, &c. usque funditus revocanda, eodem modo, ut supra.

C. V. § Novus sacerdos, sed schismaticus, qui fratrem se subtrahit absequiis.

Novus dubium est, quia boni à malis semper persequuntur & tribulantur. Propter quod humilemur, & sub potenti manu Dei, ut liberet nos in tempore tribulationis. Nam, sicut leo rugiens circuit, quarens quem devoret, sic diabolus non cessat circumire, & quarens quos ex fidelibus perdat, & maxime illos quos ardentiores in servitio Salvatoris, & que familiares invenit. Familiars dico eos, quos sibi sacrari, & in ordine Apostolatus constituti voluit. Ipsi enim pro populo interpellant, & populi peccata comedunt, quia precibus suis & oblationibus ea delent atque consumunt. Et infra. Qui autem ex vestro collegio fuerit, & ab auxilio vestro se subtraxerit, magis schismaticus, quam sacerdos esse probabitur. [Ecce inquit Propieta g.] quàm bonum, & quàm iucundum habitare fratres in unum. Illi verò in unum non habitant, qui a fratrum solatio se subtrahunt, aut (quod deterius est) fratribus in insidias præparant, aut laqueos ponunt, & in fine epist. 1. Dominum crucifigunt, qui eum in sacerdotibus suis persequuntur, quia crux à cruciari dicitur. Magnum verò cruciatum sustinet qui vim patitur.

C. VI. § Excommunicatur qui opprobriis & calumniis inserunt sacerdotibus.

Item Fabianus Papa epist. 2. ad Episcopos orientales.

Deus ergo, Fratres, ad hoc præordinavit vos, & omnes, qui summo sacerdotio funguntur, ut iniustitias removeatis, & præsumptiones abscindatis, & in sa-

a Et Eusebius epist. 2. & in 1. synodo Romana sub Symmacho. b Anst. l. 1. c. 1. & 4. c al. virate. d Anst. ibidem. e 1. Pet. 1. f Osee 4. g Psalm. 132. h Supra 1. qu. 1. 2. p. sacerdoti. Barc. 1. 12. l. 1. & 2. 2. p.

cerdotio laborantibus succurrat, opprobriis & calumniis eorum locum non præbeatis, sed et qui calumniam & opprobrium patitur, adiutorium ferat: illum vero, qui calumniam, vel opprobrium facit, abscindatis & Domino in suis sacerdotibus opem feratis.

Vates ergo, quod expoliari prius sunt presentialiter restituti, antequam ad causam sint vocandi. Sed obijciat, ubi non fuerit legitima iustitia, ut non potest esse restitutio. Non enim prius restitutus, qui prius non fuit institutus: ac per hoc non restitutus, qui non fuit electus, vel à populo electus, vel qui à clero non fuit electus, vel à populo electus, vel qui per synodum electus, non sunt habendi inter Episcopos: & si electi, & facti, quos tenere videbantur, expulsi fuerint, non possunt restitui, nisi prius habeantur inter Episcopos: Unde supra à synodo ordinandum. [Si quis pecunia, vel gratia invidiosa sua possessionem, vel militari tumultu, &c.] Sed hoc in eo tantum casu intelligitur, quo Apostolica sedes per violentiam occupatur: quo casu iustitia non venit, cuius officio ille Apostolicus postus excludat. In alio item loco non habet, cum violentia possessio, nisi per iudicium sit, violento detentori detrabi non potest. Si autem verum bellum non continuato, sed renovato, illius de possessione iuris, iudicium auctoritate prædioni possessionem restituit. Si ergo Episcopi à sedibus, quos quocumque modo viderantur, non per vim, sed violenter ejeti fuerint, post ejectionem restitutos non regularem ad synodum vocationem.

QVÆSTIO II.

De inducitur autem post restitutionem prædium, quo spatio temporis concedendum sint, scribit Ioannes Papa b epist. 1. ad Zachariam Archiepiscopum Avenionem.

C. I. § Secundum tempus expoliationis concedatur iudicium restitutionis.

Quanto e tempore expoliati, vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum convocentur, sub quo spatio temporis eis iudicium indulgentur.

C. II. § Dum possessiones, vel res Episcopos detinent, atque sibi obijci non potest.

Item Pelagius Papa II. Episcopus Italiae.

Cres ab amulio ejus, vel à quibuscunque illi non sponte detinentur, aliquid illi non debet aut potest, quam ante redintegrationem omnium rerum suarum obijci. Sed prius illi legibus redintegranda sint, & postea tempore à Patribus definitio, sunt negotia veranda.

C. III. § Ante litem contestatam violentè ablata restituatur.

Item Stephanus Papa 1. Civitas Laodicensis.

Oportet, ut primum vos tam de invasis civitatibus, monasteriis, & mansis, quam de delictis generalibus rebus redimvestri faciatis: quia necesse est contentiones inter nos inimicis nos debemus opponere. ¶ [Papa] Adhuc est hæc vox ex vetustis codicibus, præstituta vox, Leodiensis, caso antea legitur Laodicensis, de quo in subijcto capite agitur ostendunt non ad Stephanum, sed Germanum, vel Gallum hæc fuisse scripta.

C. IV. § Deprecatur à clero, & infames sunt, qui loca expulsiorem aduiteris fastidite intraverunt.

Item Evaristus Papa, epist. 2.

Avidimus e quosdam à vobis infamatos, & ad sup. dist. 79. si quis pecunia. b Et Eusebius epist. 2. c 7. ead. cap. prius. ipsa præfata verba. d Anst. ibidem. e cap. 65. f Polyg. l. 2. tit. 11. Barc. l. 1. c. 12. l. 1. & 2. p. 1. l. 3. c. 45.

teratos Episcopos, ac è civitatibus propriis pulsos (quia alibi Episcopi conditui non possunt, nisi in civitatibus non minimis) & alios in eis ipsi virentibus constitutos. Id eodem hæc vobis scribitur, ut citatis hoc fieri non licet, sed proprios vocati, & integerrime restitui debent. Illos vero qui adulterina fœderate sponas suas, (quas & uxores eorum praefixo tempore esse intelligimus) tenent, ejici ut adulteros, atque infames fieri, eosque ab ecclesiasticis honoribus acri jubeamus. Si autem adversus eos aliquam querelam haberitis, his peractis inquirendum erit, & auctoritate hujus sanctæ sedis terminandum.

C. V. ¶ Inductio sex mensium ejecti, vel expoliati præstetur.

Item Cajus a epistola prima ad Felicem.
Flectis, vel expoliatis, post integram restitutionem antequam inducitur, vel sex mensium indulgentiam sunt.

C. VI. ¶ Post restitutionem inducitur præstetur.

Item Eusebius ad Papam epistola 3.
Prius ergo oportet omnia illis expoliatis legibus restitui, & ecclesiis, quæ eis sublatæ sunt, cum omnino privilegio sibi d. restitui, & postmodum non sub angustio temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgetur, quantum expoliati, vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum convocentur.

C. VII. ¶ De eodem.
Item Felix Papa I. in scriptis ad Episcopos Ægypti, cap. 1.

Tandem in sede propria pacifice, & potestative cuncta disponens restitendæ, quamdiu expulsi, vel expoliati suis carere visus est rebis.

C. VIII. ¶ Ante restitutionem aliqui ad causam vocari non debent.

Item Felix Papa I. epistola 2. ad Episcopos Gallie.
Sed si Episcopus suis fuerit, aut ecclesiæ sibi commissa rebis expoliatus, aut ecclesiæ sibi commissæ ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria ejectus, in detentione aliqua à suis ovibus fuerit sequestratus, tunc i canonice ante in pristinum statum restituitur, cum omnino privilegio sui honoris, & sua omnia, quæ infidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant, legibus reintegrentur.

¶ Non enim convocari poterit, vel prejudicari, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) advenire sponte elegerit. Nullatenus ergo à quoquam respondere cogatur, antequam integerrimè omnia, quæ per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati ejus ab honorabilis concilio legali ordine reintegrentur.

¶ Præsertim vero cum omni honore statui pristino reddatur, & ipse dispositis, ordinatisque liberè ac securè diu sitis rebis, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, vel sex, aut septem menses, juxta quod possibilitas ei fuerit, & non antequam convocatus ad tempus in concilio legitimo & canonico, veniat ad causam, & si ita justè videtur, accusantium propositionibus respondet.

¶ Tunc canonicè in originali sic legitur, tunc canonicè (antequam in pristinum statu restituitur, cum omnino privilegio sui honoris, & sua omnia, quæ infidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant, legibus reintegrentur) nec convocari, nec iudicari poterit, nisi ipse, dec. Nec multò fœus habens Ios, & Panormia, nisi quid loas, antequam, legatur Gratianus, ante.

¶ Item si male vivendo facultates ecclesie dispersas Episcopus, ab ejus patrimonio, quousque de dilapidatione rerum ecclesiasticarum cognoscatur, submovendus est: exemplum.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

¶ Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

QVÆSTIO III.

¶ Quod verò post vocacionem venientis ad iudicium, inducitur negantibus non sint, Felix Papa II. in epistola ad fratres Ægypti, cap. 3. restatur, dicens.

C. I. ¶ Venienti ad iudicium inducitur non negentur.

¶ Vm a accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit, inducitur ei petenti à Patribus constituta, absque impedimento concedatur, & iudices à se electi sibi tribuantur.

¶ Et necesse fuerit. Hæc addita sunt ex epistola ipsa, Iovine & Panormia, habentur, infra eadem cap. inducitur.

C. II. ¶ Quot mensium inducitur Episcopus præstetur.

Item ex eadem epistola ad fratres Ægypti, cap. 3.

¶ Inductio h. verò c. Episcoporum, super quibus constituta, diversa à Patribus regulari invenimus infirmitas. Quidam enim ad repellenda impetitorum d. machinamenta, & suas preparandas, responsores, & testes confirmandos, & consilia Episcoporum, atque amicorum querenda, annum & sex mandaverunt menses concedi. Quidam autem annum, in quo plurimi concordant. Minus verò quàm sex menses, non reperi: quia & laicis hæc indulta sunt, quanto magis Domini sacerdotibus? & infra. ¶ Inductio namque non sub angustio tempore, sed sub longo spatio concedenda sunt, ut accusati se preparare, & universos communicatores in provinciis postpositos convenire, & testes preparare, atque contra infidiores se pleniter armare valeant.

C. III. ¶ De inducitur præstandis.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

C. IV. ¶ De eodem. P. A. L. E. A.

Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

¶ Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

¶ De eodem. P. A. L. E. A.

Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

De eodem. P. A. L. E. A.

Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

De eodem. P. A. L. E. A.

Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

De eodem. P. A. L. E. A.

Item Damascus Papa epistola 3. ad Stephanum Archiepiscopum.

¶ Inductio h. accusatis in criminalibus causis i sex mensium, vel eo amplius, si necesse fuerit, concedenda sunt.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallicias provincias.

¶ Inductio non modicè ad inquirendum danda sunt, si ne aliquid præpropere agi à acutisque parte videatur, quia per subtractionem multa proveniunt.

reducitur est, ut si ex ea provincia, ubi lit agitur, vel persona, vel instrumenta possidentur, non amplius quam tres menses indulgan-
tur. Si vero ex continentibus provinciis, sex menses custodiri iustitia
est. In transmarina autem dilatare novem menses computari o-
portet. Iudicantes autem i hac ratione non sibi concessum in-
religiose danda dilatare arbitrium: sed eandem dilatare (si
reum urgentissima ratio flagitaverit, & necessitas desiderata in-
struendum exegerit) non facile amplius quam semel, nec ultra
trahendi aere sistant esse tribuendam. ¶ Et autem dilatio pe-
nitus est deneganda, qui rescriptum ad extraordinarium iudicem
deportaverit. a Illi b autem qui in iudicium vocatur, danda est
ad probanda c precum mendacia, vel profrenda aliqua instru-
menta, vel testes, quoniam instruitus esse non potuit, qui proter-
strem ad alienum iudicium trahitur. ¶ Cum d vero ad appel-
lationem, consultationemve a Principe rescriptum fuerit, siue sit
primo iudicio petita dilatio, & ea tributa non sit, siue nec petita
quidem, eam dari cuiquam non licet eadem ratione, qua ne in
iudicio quidem cogitationem Imperialium dilatio tribui solet.
¶ A Iudice procedente dilatare non convenit postulari, etiam
si utriusque parte presente tribuatur, cum non alia, nisi causa
cognita, indulgeri queat, & cogitatio causa non interpellatione plenaria,
sed considerante c magis iudice legitime colligatur, ut si forte dilato-
rius petito fuerit improbat, suscepta questio per sententiam iu-
dis dirimatur. ¶ Constitutione septima, in collatione septima.
¶ [Libellum f. vero non alia: alio dirigit, nisi prius & in i-
psium, quem dicitur obnoxium, & in negotio executionem exponat cau-
tionem, si vel intra duos menses litem contestatum, vel omne da-
mnum ei, qui convenitur, contingens restitutum in duplum.] In
c. 1. c. 6.

3 pars. [Offeratur g ei, qui vocatur ad iudicium, libel-
lus, & exinde prout sportulis, data fidei iustione xx. dierum gau-
deat inducitur, quibus deliberet, cedatne, an contemdat; atq; iudi-
cine alium sociari h petat, an recuset eum: nisi ille sit is, quem
ipse alio recusat jam petierit. Deniq; profecto interrogetur, an
hoc tempus litis transferat, quod non modo i ex ipsius responsio-
ne, sed etiam ex libello subscriptione manifestatur, quatuor in tri-
bus facere debet. Litem ergo contestato contra hoc inducitur k ha-
bita pro nihilo est l.] Ibidem. [¶ Quod m fieri non debet,
nisi alio factu dederit certam promittens quantitatem se datu-
rum, si litem non conquetur, cui exceptio non vincat causam.
Si igitur post tempus a se constitutum intra decem dies res pre-
sente non occurrat, dimittatur res exalto eo quod promissum est:
& si quid circa litem plus impendisse cum taxatione iudice
iuraverit. Exceptio n fori 2. dilatoria est, atque ideo in
iudicio liti debet opponi, & probari. Peremptoria o autem
exceptiones, seu praescriptiones longi temporis, sufficit in initio
liti contestari.]

1. ¶ Iudicantes autem] In codice Iustiniani legitur. Quod
ita constitutum iudicantes sentire debebunt, ut in hac ra-
tione, &c.

2. ¶ Exceptio fori] Postrema hae pars abest à plerif-
que vetustis exemplaribus. In uno autem est in margine,
cum hoc titulo, glossa Ioannis. Eadem autem verba legun-
tur infra ead. q. 6. c. si quis Episcoporum. 5. exceptio.
& ibi sunt in omnibus antiquis
codicibus.

a al. reportaverit. b Ibidem leges, sed mutata est verbo-
rum series. c improbanda] orig. d Leges, mutatu qui-
busdam vocibus. e al. confidente. f Cod. de liti contestat.
auth. libellum. g Cod. de liti contestat. auth. offeratur. h Iu-
stinianus antecessor novella 12. c. 3. i al. max. k privilegium.]
orig. l al. danda est.] orig. m Cod. de dilatoriis, au-
them. quod fori. n Ex Cod. de excep. l. ult. & l. 5. o Infra
ea. quest. 6. cap. si quis Episcoporum. Supra 2. quest. 7. cap. alieni. ex
Dionysio.

QUESTIO IV.

Quid verum infames, & non legitime convulsi ad accu-
sationem admitti non debeant, & qui generaliter ad ac-
cusationem removenda sint, multorum iudicantium de-
ret.

C. I. ¶ Infames, eos qui post bono fame, accu-
sare non possunt.
Aut enim Iginus Papa, epist. 2.

A Liens erroris societatem b sectantem, vel i fa-
dis iustionibus inobedientem suscipere non possunt,
nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum
iustionibus obtemperantes permittimus c, quia iustis &
deales & infideles magna debet esse discretio.

C. II. ¶ Qui legem suam sponte transgressi eduxerit,
ante suam reverfionem recte agmen-
tes accusare non pos-
sunt.

Item Amclietus Papa in prima decretali.

B eatus d praedecessor noster Clemens, vir Aposto-
licus, & spiritus Dei plenus, una cum reliquis iustis
collegis suis statuit, dicens. Accusandi, & testificandi
licentia denegetur his, qui Christianae religionis, & iustis
minis dignitatem, & suae fidei suscipiunt, aut regulariter
prohibita neglexerint. Transgressi enim sponte legis suae, eiusque violatores, & recedentes
apostatae nominantur. Omnis enim apostata relictus
& ante reverfionem suam, non in accusatione recte agmen-
tum, aut testimonio suscipiendus est.

C. III. ¶ A suo proposito discedentes sunt
infames.

Item Pius Papa, epist. 1.

S i quis f vero à suo proposito retrorsum trans-
gressus fuerit, infamis efficitur. Reprobatur ergo mag-
norum redargutiones, qui in recta fide suscipiunt, &
des autem, & converfioe primium securitatis, sunt repro-
di, & non prius.

C. IV. ¶ Inestus & non legitime convulsi, in-
credentes & legitime convulsi accusare
non possunt.

Item Calixtus Papa ad Episcopos Galliae, epist. 1.
cap. 4.

C onfanguineorum b conjunctiones, nec legiti-
me sunt, nec manere possunt, sed sunt repellendae
infra cap. ¶ Quisquis ergo non legitime conuulsi
vel abque dotali titulo, ac benedictione sacerdotum
stat copulatus, sacerdotes, vel legitime conuulsi con-
nari, vel in eos testificari minime potest, quoniam non
inceffi macula pollutus, infamis est, & accusare non
potest, & infames efficiuntur, sed etiam omnes eius conuulsi
ctos non permittitur. Non solum ergo hi conuulsi
& infames efficiuntur, sed etiam omnes eius conuulsi
feri censentur. Hos ergo leges fculi interdicunt, &
nos misericordia praevincit sub infamitate nota ad per-
tiam recipimus.

C. V. ¶ Qui sunt recipiendi in accu-
satione.

Item in eadem epistola.

C onspiratores i in nullius accusatione sunt
cap. 1.

a Iulius in rescripto ad Orient. cap. 17. Poly. l. 1. tit. 17. cap. 1.
c. 16. & l. 1. c. 9. Pan. l. 4. c. 70. & 88. b al. ficutum a suscipiendi
al. societate maculatum, vel à sua. c al. permittimus. d
Anf. l. 2. c. 9. Pan. l. 4. c. 80. e Anf. l. 1. c. 4. f al. d
à suo vero proposito. g al. demum. h Burchard. l. 7. c. 1.
c. 23. i Ivo p. 6. c. 564.

piendi, nec eorum vel anathematizatorum vox ullum nocere, vel accusare potest.

C. VI. § De eodem. Item Stephanus Papa, epist. 2.

N ullus b anathematizatorum e suscipiatur, nec a quoquam credatur, quæ ab eis dicuntur, vel confitentur. Eos a dicatione anathematizatos esse, quos Episcopi suis scriptis anathematizaverunt, aut eorum statuta anathematizant.

C. VII. § Anathematizati quæ fideles accusare non possunt. Item Fabianus Papa, epist. 1. ad ecclesie ministros.

M nes e, quos sanctorum Patrum statuta tam præteritis quam futuris temporibus anathematizant, submovemus, & ab omni accusatione fidelium alienamus.

C. VIII. § Clericus, qui Episcopum accusavit, infamam efficitur. Item Stephanus Papa, epist. 2. c. 4.

C lericus vero, qui Episcopum suum accusaverit, aut ei infamator extiterit, non est recipiendus, quia infamis effectus est, & a gradu debet recedere, ac curiæ traditur servitutus.

C. IX. § Infames e exales sunt, qui Episcopos persequuntur. Item Alexander Papa, epist. 1. cap. 1.

H i s qui Episcopos suos i persequuntur, & amovere i nuntur in iuste contra Apostolicam auctoritatem, etsi a morte prohibentur, dicant Domino * [Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat,] perpetua tamen notantur infamia, & exilio digni judicantur finitimo, de quibus a temporibus Apostolorum, & infra ista seculum, atque decreta habemus, quibus eorum accusandi Episcopos, vel testificandi in eos vocem obtinimus, quoniam non humanis, sed divinis actibus mortuos esse scimus.

¶ Quos] Vix ista abest a p[er]f[ect]is, manuscriptis & originali, sed ab ipsam non est facta.

C. X. § Detractores, & inimicorum auctores Episcopos non accusant. Item Zepherinus Papa, epist. 1. ad Episcopos Sicilia.

E tractores g (qui divina auctoritate tradidit sunt), & auctores b inimicorum ab episcopali submovemus accusatione, vel testimonio.

C. XI. § Infamii vel sacrilegi religiofam Christianum accusare non possunt. Item Eutychnus Papa, ad Episcopos Sicilia.

N ulli i unquam infamiatque sacrilego de quocunq; negotio liceat adversus religiosum Christianum, (quomvis summis, servilibusque persona sit) testimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inscriptione Christianum impetere.

¶ Notandum vero quod aliud sit excommunicatio, & aliud anathematizatio.

C. XII. § Aliud est excommunicatio, aliud anathematizatio. Unde Ioannes Papa VIII. scribit eidem Episcopo.

E xcommunicatio e uxorem bosoris noveris non solum communicatione, quæ a fraterna societate separatur, sed etiam anathemate, quod ab ipso Christi corpore (quod est ecclesia) recidit, crebro percussam esse.

¶ Epistola hæc Ioannis VIII. non est inventa. Verum Nicolai I. in concilio a se Roma habito, de Merensi synodo penitus abolenda, cap. ultimum, narrat hanc Engeltradam bis a se

a allatere. b Pam. l. 4. c. 71. al. anathema. [orig. d. al. eos quoq; dico.] orig. e. Anf. l. 3. c. 16. Poly. l. 1. tit. 1. f. Anf. l. 3. c. 33. g. Anf. l. 3. c. 31. Ivo p. 5. c. 241. h. al. aliter. i. Anf. l. 3. c. 23. Burch. l. 6. c. 11. Ivo p. 6. c. 333. Pam. lib. 4. c. 2. k. n. quædam Episcoporum Ivo p. 14. c. 51.

uisse anathemate percussam. Cuius mulieris flagitia, ob quæ iustificata hæc panam tulit, refert Regino lib. 2. Chroniconum. Po- tuit autem tempore Ioannis octavi vivere hæc famina, quoniam Hadrianus II. qui inter Nicolaum I. & Ioan. VIII. intercessit, quantum sui Pontificatus amon non implevit. Unde datur intelligi, quod anathematisari intelligendi sunt non simpliciter a fraterna societate, sed etiam a corpore Christi (quod est ecclesia) omnino separati.

QVÆSTIO V.

Q uod vero testes de domo accusatorum producendi non sint, & quod vox inimicorum non sit audienda, multorum autoritatibus probatur.

C. I. § Consanguinei & familiares adversus extraneos testimonium non dicant. At enim Calixtus Papa, epist. 2. ad Episcopos Gallie.

C onfanginei a accusatoris b adversus extraneos testimonium non dicant, nec familiares, vel de domo prodeutes: sed si voluerint, & invicem confentent, inter se parentes tantummodo testificentur, & non in alios.

C. II. § Nuper inimici, accusatores vel testes esse non possunt. Item Anacletus Papa, epist. 3. c. 4.

A ccusatores e & testes esse non possunt, qui ante hæstemum diem, aut nudius tertius inimici fuerunt, ne irati nocere cupiant, vel læsi ulcisci velint. Inoffensus igitur accusatorum & testium affectus querendus est, & non suspectus.

C. III. § De eodem. Item Symmachus Papa, in quinta synodo Romana sub ipso habita.

A ccusatoribus d vero inimicis, vel de inimici domo prodeutibus, vel qui cum inimicis immortantur, aut suspecti sunt, non credatur, ne irati nocere cupiant, vel læsi ulcisci se velint. ¶ Si quis hæc, quæ hodie in hac sancta synodo prohibita sunt, infringere præsumpserit, aut voluntarie transgredi tentaverit, si clericus est, gradu proprio penitus careat: si verò monachus, aut laicus fuerit, communione privetur: & si non emendaverit vitium, anathemate feriatur. Secretas verò infidias, vel manifestas pontificibus a quibuscunq; illatas, vel ea, quæ huius sanctæ synodi sententia completitur, si quis ad ecclesie pertulerit notitiam, potitur honore: & hi, qui adversa eis moliantur (sicut a sanctis Patribus dudum statutum est, & hodie synodali, & Apostolica auctoritate firmatum) penitus adiciantur, & exilio (suis omnibus sublati) perpetuo tradantur.

C. IV. § Qui non possunt esse accusatores, vel testes. Item Pontianus papa & universali ecclesie Episcopos epist. 2. omnibus Christianis.

S pectos e, aut inimicos, aut facile litigantes, & eos qui non sunt bonæ conversationis, aut quorum vita est accusabilis, & qui rectam non tenent & docent fidem, accusatores esse & testes, & antecessores nostri Apostoli i prohibuerunt, & nos eorum auctoritate submovemus, atque futuris temporibus excludimus.

¶ Apostoli] Sic est emendatum ex Vaticanis ediculis. Antea enim legebatur, Apostoli. originale autem impressum sua habet, & antecessores nostri Apostolica repulerunt auctoritate, & nos submovemus, atque futuris, &c.

a Anselmus l. 3. c. 52. Poly. l. 1. tit. 1. b accusatores.] orig. c. Burc. l. 1. c. 171. Ivo p. 5. c. 279. Pam. l. 4. c. 85. d. Ambros. Syagrius epist. 64. Anf. l. 3. c. 13. Burch. l. 1. c. 152. Ivo p. 5. c. 239. Pam. l. 3. c. 14. e. supr. 2. q. 7. c. querendum. Poly. ibid. Anselmus l. 3. c. 16.

C. V. *Ab accusatoribus clericorum repellantur, quos leges saculi non admittunt.*

Item Eusebius Episcopus Galliarum, epist. 1. De a accusationibus clericorum, super quibus mandatis, scitote a tempore Apostolorum in hac sancta videri servatum esse, accusatores, & accusationes, quas exterarum consuetudinum leges non asserunt, a clericorum accusatione submotas. & infra. Idcirco & nos sequentes b Patrum vestigia, pro salvatione servorum Dei, quascunque ad accusationem personas leges publicae non admittunt, his impugnandi alterum, & nos licentiam submovemus, & nullae accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis, quae legibus saculi prohibentur.

C. VI. *Alienigenae, & quos divina voces mortuos appellant, Episcopi accusare non possunt.*

Item Pelagius Papa II. Episcopus Italiae. Canonica & sanctorum Patrum statuta (ne columna sanctae ecclesiae vacillent) sequentes, ac roborantes, omnes infames, cunctosque suspectos, vel inimicos, & eos qui non sunt eorum gentis, vel quorum fides, vita & libertas nescitur, & qui non sunt bonae conversationis, vel quorum vita est accusabilis, ab omni accusatione Episcoporum funditus submovemus. Similiter & omnes, quos divina leges mortuos appellant, submovendos esse ab eadem accusatione, & publicae poenitentiae submitte-dos iudicamus.

C. VII. *A clericis repelluntur accusatione, quos leges saculi non asserunt.*

Item ex Synodo Romana, habita sub Hadriano d. Papa.

Accusationes e & accusatores, atque eorum f negotia, quae saeculares non asserunt leges, divina ac synodica funditus a clericis repelluntur auctoritate censemus: quia indignum est superiores pati ab inferioribus, quae inferiores ab eis pati despicuntur.

Capit. hoc, & c. Meminem, infra ead. q. 6. quae citantur ex Synodo Romana, extant in capitulo Hadriani, ea autem expressius etiam appellantur Synodi nomine infra 2. q. 3. in principio.

C. VIII. *Nec servus, nec libertus, nec infamis Episcopi accusare praesumant.*

Item Stephanus Romanae ecclesiae Episcopus omnibus Episcopis, epist. 2. de accusationibus sacerdotum, c. 2.

Accusatores g & accusationes, quas saeculi leges non recipiunt, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submovemus. Nullus enim alienigena, aut accusator fiat eorum, aut iudex. Unde & de Loth b scriptum est [Ingressus es ut advena, numquid ut iudices?] Accusator autem nostrorum, nullus fidelis, aut libertus, nullaque suspecta persona, aut infamis.

C. IX. *Infames, qui ad sortilegos & divinos concurrunt, nec accusatores, nec testes esse possunt.*

Item Eusebius Papa k, epist. 3. ad Episcopos Thusciae. Constituiimus l iterum, hiemantes cana Patrum statuta, cum omnibus, qui nobiscum sunt Episcopis, sicut dudum decretum reperimus, ut homicidae, malefeci, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, su-

a Anselm. l. 3. c. 26. b Supr. q. 2. m. sequentes. c Anselm. l. 3. c. 27. d In Cap. Hadriani, cap. 21. Concor. Damasus epist. ad Stephanum. e Anselm. l. 3. c. 20. f ca. 1. v. conc. Thelesphorum epist. unica, c. 4. Iulius in rescripto ad Orientales. Poly. ibidem. Anselm. l. 3. c. 18. g Ivo p. 5. c. 27. & p. 4. c. 27. h Gen. 9. i v. Ieronim. 1. 1. 1. k & in Cap. Hadriani, c. 67. l Poly. ibidem. Anselm. l. 3. c. 19.

pecti, criminosi, domestici, perjuri, & qui rapum fecerunt, vel falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos a, divinosque b concurrerunt, similesque eorum, nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium admittendi, quia infames sunt; & iuste repellendi, quia nefasta est vox eorum.

C. X. *Suspecti, aut gratiosi ad accusationem non admittantur.*

Item Iulius Papa in rescripto ad Orientales, c. 2. Similiter e in jam praefata synodo est decretum, re suspecti, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi, vel calumniatores, vel affines, aut scelerati, aut facile linguas suscipiantur accusatores, vel tales, qui omni carere suspicione.

C. XI. *Qui inimicitii studeat, vel facili linguas, nec accusator, nec testis esse possit.*

Item Felix Papa II. epist. 1. c. 14. Nullus d servus, nullus libertus, nullus infidelis, nullus criminibus irretitus, nullus calumniator, nullus qui inimicitii studeat, nullus qui frequenter linguas, & ad accusandum, vel detrahendum est facilis, nulla infamis persona, vel omnes, quod ad accusanda crimina publica leges publicae non admittunt, permittuntur Episcopos accusare.

C. XII. *Familiares, suspecti, de domo proventes, non recipiantur in accusatione.*

Item Calixtus Papa, epist. 2. ad Episcopos Galiae.

Accusatores f vel testes suspecti non recipiantur, nec familiares, vel de domo prodeuntes, nec etiam consanguinei accusatoris adversus extraneos testimonium dicant: quia propinquitatis g, & familiaritatis, ac donationis affectio veritatem impedit fore. Amor carnalis, & timor, atque avaritia plerumque sensus libetant humanos, & pervertunt opiniones, ut quantum pietatem putent, & pecuniam, quasi mercedem prudentiae.

C. XIII. *Qui inimici, vel suspecti sunt, & qui odio quoslibet insperantur, ab accusatione removeantur.*

Item Pelagius h Papa II. epist. 1. c. 4.

Omnes i, qui adversus Patres armanant, ut Patrum invidiosos, & mactatores, infames esse censemus. b infra. Horum ergo vitiorum auctores vel paratores, non sunt in accusatione pontificum recipiendi, sed potius repellendi: quoniam jubent canonica decreta Patrum; ut accusatio, vel testimonium eorum, qui odio quoslibet persequuntur, vel qui inimici, aut suspecti habentur, nullo modo recipiantur.

C. XIV. *De eodem. PALEA.*

[Item Paschalis Papa.]

Nulli k Episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos l antequam ab eis impeteretur, a sua communi familiaritate neglexerit separare.

In nova per vestigia exemplaris Gratiani, a quo plerumque absoni, caput hoc habetur, non hinc, sed sup. 2. q. 2. c. 1. Item b Paulus ubi citatus citatur ex Paschali 11.

Quos antequam] In eodem codice legitur, quos l antequam ab eis impeteretur, a sua communi familiaritate neglexerit separare. In alio vero numeralis, in quibus hac Palea habetur, hoc loco legitur, quos antequam ab eis se impetendos cognoverint, a sua, &c. In decretalibus autem non multo saeculo, antequam se ab eis impetendum cognoveret, a sua, &c.

a et sacrilegi. b Supr. 2. q. 4. qui sunt c. Poly. ibid. Anselm. l. 3. c. 21. d Anselm. c. 62. e infra. f Poly. ibid. Anselm. l. 3. c. 27. Burchard. l. 1. c. 171. Ivo p. 5. c. 27. g Supr. ead. c. 27. h Anselm. l. 3. c. 27. i Proculus ad Decretum in alt. 1. q. 2. c. 1. k ex. 4. de suscipiendis.

Quod veri inimici de accusatione prohibentur, inde est, quia...

C. XV. Quod inimici sunt, iudices esse non possunt.

Unde Nicolaus Papa scribit Michæli Imperatori in epistola, quæ incipit [Proposue-ramus].

Quod suspecti & inimici iudices esse non debent, & iudicatio distat, & plurimus probatur exem-...

esse: qui etiam, quod hic dicitur de inimicitia iudicis, ad accusato-...

Patet ergo quod, est manifesta sine crimina alieius, tamen ac-...

QUÆSTIO VI.

Extra provinciam autem reus nullatenus est produ-...

C. I. Ubi crimen admittitur, ibi causa ventiletur.

Unde Fabianus Papa scribit Hilario Episcopo, epist. 3. cap. 4.

Ibi semper causa agatur, ubi crimen admittitur, & a qui non probaverit, quod objecit, poenam, quam intulerit, ipse patitur.

C. II. Accusatus non nisi in foro suo audiatur.

Idem eadem epist. c. 2.

Sibi quis Episcoporum super certis accusetur crimini-...

Exceptio fori dilatoria est, atq. ideo in initio litis debet opponi...

C. III. De eodem.

Pulsatus e ante suum iudicem causam dicat, & ante non suum iudicem pulsatus, si voluerit, taceat. Pulsatus vero, quoties appellaverint, inducitur dentur.

Hoc autem quod de loco dictum est, tunc intelligendum est, cum veritate cause non nisi in loco admissi criminis deprehendi potest: aut nisi altera pars iudicium majori persona interpellaverit, sive declinando iudicium, sive revelando sententiam.

C. IV. Intra provinciam, & a comprovincialibus tantum causa est audienda.

Unde Stephanus sancte & Apostolica, atque universali ecclesie Romanae Episcopus scribit omnibus Episcopis, epist. 2. cap. 7.

Ultra provinciarum terminos accusandi licentia non progrediat: sed omnis accusatio intra provinciam audiatur, & a comprovincialibus terminetur, nisi tantum ad Apostolicam sedem fuerit appellatum.

a. Sup. 3. quæst. 3. qui non probaverit, & q. 8. qui crimen. & infra ead. c. 8. & Cyrillus l. 1. epist. 3. Poly. lib. 3. tit. 1. Anst. l. 3. cap. 77. b. Burch. lib. 1. c. 127. Ivo p. 3. cap. 260. Cap. 17. cap. 367. Poly. l. 1. tit. 7. c. Ivo part. 6. c. 233. Pam. l. 2. c. 123. In codice Theod. lib. 9. tit. 1. l. 10. d. Anst. l. 3. cap. 47. Pam. l. 4. c. 232. e. al. provincia. & al. tamen.

C. V. § A comprouincialibus accusatus vel iudicatus, Apofolicam fedem appetet.

Item Sixtus a Papa II. epist. ad Gratianum Episcopum.

Accusatus & vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa Epifcopus, licenter appellet & adeat Apofolica fedis Pontificem, qui aut per fe, aut per vicarios suos ejuſdem reſtrahat negotium procurrat. Et dum iterato iudicio Pontifex cauſam ſuam agit, nullus alius in ejuſ loco ponatur aut ordinetur Epifcopus: quoniam quanquam comprouincialibus Epifcopis accuſatis cauſam Pontificis ſeruari liceat, non tamen diſſinire, d. in conſultorio Romano Pontifice permiſſum eſt.

C. VI. § De eodem. Item Damasus Papa Stephano Archiepiſcopo epist. 3. c. 2.

Diſcutere & Epifcopos, & ſummis eccleſiaſticorum negotiorum cauſas, metropolitanam unà cum omnibus ſuis comprouincialibus (ita ut nemo ex eis deſit, & omnes in ſingularum concordent negotiis) licet: ſed diſſinire eorum, atque eccleſiaſticarum ſummis querelas cauſarum, vel damare Epifcopos abſque huius ſanctæ ſedis auctoritate minime licet, quam omnes appellare, ſi necesse fuerit, & ejuſ ſulci aſſilio oportet. Caput hoc in aliquot vetuſtis exemplaribus non habetur, neque in ipſam adeſſe debet.

C. VII. § Comprouinciales & metropolitani Epifcoporum cauſam audire, ſed diſſinire non poſſunt.

Item Eleutherius Papa ſcribens ad Galliaſ provincias, c. 2.

Quamvis ſi liceat apud comprouinciales, & metropolitanos, atque Primates Epifcoporum ventilare accuſationes & criminationes, non tamen licet diſſinire i fine huius ſanctæ ſedis auctoritate, ſicut ab Apofolis, eorum ſucceſſoribus multorum conſenſu Epifcoporum jam diſſinatum eſt. Nec in eorum eccleſiis aut preſonantur, aut ordinentur, antequam hic eorum juſte terminentur negotia. Reliquorum verò clericorum cauſas apud provinciales, & metropolitanos, ac Primates & ventilare, & juſte finire licet.

¶ Diſſinire] In epistola ipſa ſequitur, ſecus quam prædictum eſt: reliquorum verò, &c. Superius vero hæc prædicta fuerant, ſinitiva Epifcoporum tantum iudicia hæc deferantur, ut huius ſanctæ ſedis auctoritate finiatur, ſicuti ab Apofolis, ubi ad verbum, Reliquorum.

C. VIII. § Ante Apofolicam cauſam in cauſa Epifcoporum non eſt diſſinire ſententia.

Item Leo Epifcopus uerbuſ Roma. Anaſtaſio Epifcopo Theſſalonienſi, ep. 22. al. 24. c. 1.

Multum ſuſcep, frater chariſſime, ſed & plurimum doleo, quòd in eum, de quo nihil amplius indicaveras, quàm quòd euocatus adeſſe diſſerret, & excuſationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam vehementer poteris commoveri, præſertim cum eſt tale aliquid meretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta referberem. ¶ Sed etiam quid grave, intolerandumque geſſiſſet, noſtra expectanda erat cenſura, ut nihil prius ipſe decerneres, quàm quid nobis placeret agnoſceres. Vices enim noſtras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem ſis vocatus ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis. Vnde, ſicut multum nos ea, quæ à te ipſe ſunt curata, lætiſſimè, ita

a. Et Iulius in reſcrip. ad orient. c. 9. b. Poly. ibid. Anſ. l. 2. c. 22. Burch. l. 1. cap. 176. & 144. l. 10 p. 5. c. 4. 277. Penn. l. 4. c. 125. c. al. à comprouincialibus. d. al. diſſinire. e. Anſel. l. 1. c. 61. Burch. l. 1. c. 179. l. 10 p. 5. c. 291. f. l. 10 p. 5. c. 216. Penn. l. 4. c. 124. & 135. g. al. provinciales. h. al. iudicaverit.

nimirum ea quæ perperam ſunt geſta, conſtitant.

C. IX. § Tracer ſententiam Romani Pontificis, nec conſilia celebrari, nec Epifcopum damnari oportet.

Item Iulius Papa orientaliſ Epifcopis, epist. 1.

¶ Vdum à ſanctis Apofolis, ſucceſſoribusque eorum in antiquis a decretum fuerat ſtatutum, quæ habitus ſanctæ & univerſalis Apofolica tenet eccleſia, non oportere præter ſententiam & Romani Pontificis ſententia celebrari, nec Epifcopum damnari, quoniam illam Romanam eccleſiam, primam omnium eccleſiarum eſſe voluerunt: Et ſicut beatus Petrus Apofolus primus, fuit omnium Apofolorum, ita & eccleſia nomine conſecrata (Domino inſtituente) prima, hæc put fit ceterarum, & ad eam, quaſi ad matrem accurrem, omnes majores eccleſie cauſe, & iudicia Epifcoporum recurrant, & iuxta e ejuſ ſententiam terminant: nec extra Romanam quidquam ex hiſce decerni Pontificem.

¶ pars. Aliquando d. in conſultorio Romano Pontificis Epifcoporum ſententia invenitur, & alii in eorum locum ſubſtituunt, quorum damnationem, & ſubrogationem pro bene pace ſanctæ ſatione ſolent legi eccleſia.

C. X. § Querendam Epifcoporum depoſitionem contra conſentiam Romani Pontificis ſententiam, pro pace tolerari non debet.

¶ Unde Ioannes Papa Salomonis tertio & aliorum Regi Britonum.

Hæc quippe eſt ordinatio Dei patris tui, & hæc lex eccleſie matris tuæ, videlicet, ut omnes Epifcopos regni tui ad Turonem Archiepiſcopum non detrectes, ipſiſque iudicium poſtulare non generis. Ipſe enim eſt metropolitaniſ, & omnes Epifcopi tui regni, ſuffraganei ejuſdem: ſicut conſueverunt prædeceſſores tuos, quia illos ab ipſius cura ſubſtituendo deſceſſores tuos, quoniam illiſ ſubſtituendo ſtra ſcripta ſuper hæc remiſſa deſſe videtur. Quorum numero ſignato Turonice eccleſie præſule, & numero collegarum, id eſt, duodecim Epifcopos celebrato conventu fuerint eiectione Epifcopi regulam aminati, apparueritque quòd canonice fuerint eiectione, ipſis in ſua deiectione manentibus, qui in locum conſecrati ſunt, poterunt utique Epifcopos in honore potiri. Quòd ſi Epifcopi eiectione in honore clarati, hiſ amotis, qui illis ſubrogati ſunt, eiectionem eorum Epifcoporum, qui ab eccleſia pulſi ſunt, nec admiſerunt, nec approbaverunt, nec qui eis ſubrogati i poſt ſunt, viventibus illis, quos Epifcopos dixerunt. Sanè, ſi ad Turonem Archiepiſcopum mittere præſatos Epifcopos dixeris, ſtude duos Epifcopos de expulſis, & deos ad legatis unà cum eccleſie tuæ legato ad Apofolicam ſediſ ſedem, tranſmittere: ubi digniſſimè examinaſſis, qui legitimi Epifcopi ſunt, appareant, & eccleſias irregulariter non amittant. Nihil enim aliud in præſenti negotio diſſinire. Quia verum quæ ſit metropolitaniſ apud Britannos, conſentiam licet nullius memoria teneat vos in veſtra regione iam habuiſſe metropolitaniſ eccleſiam, tamen debet (poſtquam Deus omnipotens pacem inter nos & ſedum filium noſtrum Carolum regem glorioſiſſimè ſtituerit) facile hoc poteritis advertere. Quod contentioſè creditis agere, ad noſtrum Apofolicam

a. Preſtati, orig. Codic. lib. 6. cap. 27. b. in ſynodo tur. conſentiam. e. al. ejuſ, iuſta ſententiam. d. Epifcopi. Chronic.

delinare contendit, quatenus nostro libramine, que fuerit apud vos antiquitus Archiepiscopalis ecclesia, huc dicitur innotescere: & deinceps omni ambiguitate recisa, quam sequi Episcopi vestri debent, incunctanter agnoscant. Neque enim ecclesiam Dei per discordias regum, divisionis aliqui pati damna necesse est, cum quantum ex se debet pacem, quam predicant, servare studeant in vicem, & in omnes.

C. X. ¶ Subrogari post sunt. ¶ Sic restitutum est ex aliquo re- nsi & validi emendati codicibus. Antilegatur, subrogari possunt.

C. XI. ¶ Damnum iniusta irrita est, & a syno- do retractanda.

Unde Felix Papa I. epist. prima ad Paternum.

Irritam esse censemus & i. injustam Episcoporum damnationem, & idcirco a synodo retractandam, ita ut oppressis abominibus, in cunctis subveniantur causis.

¶ Et iniustam ¶ Sic in originalibus, & antequam vox, ali- tet: sed in decretis huius, & in concilio Carthaginiensi quarto (unde citatur infra, q. 3. c. irritam) & in capitulis Hadriani, & apud Anselmum est, irritam esse iniustam Episcoporum dam- nationem, &c. quæ lectio videtur magis convenire cum rubrica huius capituli.

¶ Quod inter metropolitanam suam continentur, & aliorum iu- ditioni aliam expere non liceat, Sixtus & Papa III. restituit in epist. ad venerabilem Episcopum, c. 3. dicens.

C. XII. ¶ Peregrina iudicia sunt submovenda.

Peregrina iudicia (salva in omnibus Apostolica aucto- ritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, ut ab extraneis e iudicentur, qui comprovinciales, & a se electos debent habere iudices, nisi fuerit appellatum.

C. XIII. ¶ De vadem.

Item Anaclætus d. Papa, epist. i. c. 3.

Egredere ecclesia Apostolica firmamus auctoritate, & pe- regrina iudicia submovemus. Unde & Dominus mentionem faciens Loth & per Moysem loquitur di- cens: [Ingressus es quidem (inquunt) ut advena, num- quid ut iudices?]

C. XIV. ¶ Nulli liceat aliarum provinciarum iudicium expetere.

Item Innocentius s. Papa ad Vetricianum Rothoma- gensem Episcopum, epistola 2. c. 3.

Non g liceat cuiquam (sine præiudicio tamen Roma- ne ecclesie, cui i. in omnibus causis reverentia, & auctoritas debetur) relichis his sacerdotibus, qui in eam- dem provinciam Dei ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias, vel aliarum provinciarum Episcoporum iudicia expetere, vel pati. Quod si quis præsumpserit, & ab officio clerici submotus, & injuri- arum reus ab omnibus iudicetur.

¶ Cui ¶ In epistola & Marcelli & Innocentii legitur, sine præiudicio tamen Romane ecclesie, cui i. in omnibus causis debet reverentia custodiri: quomodo à postrema cano- nicatione in quatuor tomis editione ab his, illa dicitur, sine præiudicio: quomodo modum, & paulo inferius infra, vel aliarum pro- vinciarum Episcoporum iudicia expetere, vel pati: que tamen habentur in aliis locis indicatis.

¶ Et in decreto Iulii cap. 27. Ca. Hadriani, c. 21. 1179. c. irri- diam, ex Corp. 4. c. 21. Anst. lib. 3. c. 59. b. Et inter decreta Ha- driani, c. 5. §. 10. Felix I. epist. 2. lvo p. r. cap. 148. §. p. 6. c. 37. c. Supra ead. ultra. infra. 5. q. 4. c. diuocim. 8. Item Hadriani. Eleutherius ad Gallie provin. Felix I. epist. in decreto Iulii c. 21. In ca. Hadriani, c. 71. lvo p. 6. c. 318. & 319. f. al. exerat. g. al. astmet. h. al. protrahendum. i. In c. Hadriani, c. 52. supra ead. c. ibid. semper ex Fabiano. k. al. scribat. l. Burch. 1166. c. 5. lvo p. 6. c. 324. Palmor. lib. 4. c. 71.

Reverentia autem, que Apostolica debetur Ecclesie, & quæ an- thoritas intelligenda est, cum vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi concedantur. Vide Sixtus a Papa cum dicitur [comprovinciales & a se electos debent habere iudices] statim sub- jungit [nisi fuerit appellatum.]

C. XV. ¶ Alique Apostolica sedis decreto extra- neos iudices adire non pos- sumus.

Item Anaclætus Papa, epist. i. c. 3.

¶ Naquaque b provincia tam iuxta ecclesiam, quam iux- ta seculi leges, suos debet iustos, & non iniquos ha- bere iudices, & non extraneos, nisi Apostolicæ sedis. hujus decreverit auctoritas.

C. XVI. ¶ Nisi per appellationem, alterius pro- vincie iudices adire non oportet.

Item ex Romana d. synodo.

Neminem exhiberi de provincia ad provinciam, vel ad comitatatum oportet, nisi ad relationem iudi- cis, ad quem i. fuerit appellatum, ita ut actor rei forum sequatur. ¶ Infra. ¶ Illa 2. que sunt per unamquam- que provinciam, ipsius provincie synodus diffuset, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio.

¶ Ultra provincie terminos accusandi licentia non progrediat. Omnis accusatio intra provinciam audia- tur, & à comprovincialibus terminetur, nisi 3 prælatus fit, qui accusatur.

¶ Ad quem fuerit appellatum ¶ Hec sunt addita ex Hadriani epistola synodica Felici & Ivone.

¶ Illa que ¶ Hinc usque ad finem in capitulis tantum Ha- driani sive inveniuntur.

¶ Nisi prælatus fit, qui accusatur ¶ Verba hæc neque in capitulis Hadriani, neq. in antiquioribus Gratiani exemplaribus le- guntur: in aliis vero, loco ipsorum, sunt hæc, nisi ad sedem Apo- stolicam fuerit appellatum.

C. XVII. ¶ De eodem.

Item Sixtus.

¶ Si quis clericus super quibuslibet criminibus accusa- tus fuerit, in provincia, in qua consistit ille qui accu- satus, suas exerceat f. actiones: nec existimet e eum- accusator suus alibi, aut longius ad iudicium pertrahen- dum h.

¶ Caput hoc, quod citatur ex Sixto, in nullo epistola Pontificum huius nominis est inventum. In aliquo vetusto exemplaribus est tantum. Item, ut videtur citari eadem synodus Romana, que in superiori capite, id est, qua continetur in capitulis Hadriani: lvo autem part. 6. cap. 318. citatur ex Eleutherio: cap. autem 319. ci- tatur ex Felice primo.

C. XVIII. ¶ Ubi crimen admittitur, ibi causa ventiletur.

Item ex decreto Hadriani i. Papa:

¶ Ubi crimen obicit, sciat & se probaturum. Revera i. ubi causa agatur, ubi crimen admittitur.

QUÆSTIO VII.

¶ Vid iudex esse non possit, quæsi cum res par aut major macula inficiat, multis auctoritatibus probatur.

a Suprà ead. c. peregrina. b Anst. lib. 3. c. al. exterroni. d In ca. Hadriani, c. 5. §. 10. Felix I. epist. 2. lvo p. r. cap. 148. §. p. 6. c. 37. c. Suprà ead. ultra. infra. 5. q. 4. c. diuocim. 8. Item Hadriani. Eleutherius ad Gallie provin. Felix I. epist. in decreto Iulii c. 21. In ca. Hadriani, c. 71. lvo p. 6. c. 318. & 319. f. al. exerat. g. al. astmet. h. al. protrahendum. i. In c. Hadriani, c. 52. supra ead. c. ibid. semper ex Fabiano. k. al. scribat. l. Burch. 1166. c. 5. lvo p. 6. c. 324. Palmor. lib. 4. c. 71.

tema, quia ex officio suo servata iudicandi ordinem integritate precibus, invenitur servata. Vnde et Dominus ait in Evangelio a [Super cathedram Moysi sederunt scribae & Pharisaei, &c.] Hinc liquido testatur, quod multi pastores, dum sententia iusti examini aliterum criminis ferunt, sui ipsi nocent, dum sine exemplo sua emendationem aliorum vicia corrigere curant: subdit vero profertur, si eorum incorpatione correcti, vel sententia occidit, vitam suam in melius commutare dederunt. Ac per hoc dum ab ecclesia tolerati fuerint, eorum iudicium subverti non licet.

¶ In vetusta impressione epistolae B. Augustini extra epistola longissima ad Iulianum comitem, in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quartus versus, sub titulo de salutaribus documentis in cuius libelli cap. 52. hoc est caput.

QUESTIO VIII.

Quod autem Episcopus ab uno tantum audiri, vel b iudicari non debeat, Zepherinus Papa rescribit, epistola prima ad Episcopos Siciliae, dicens.

C. I. ¶ Episcopus non nisi a pluribus audiatur & iudicetur.

Accusatores e Episcoporum omni careant suspitione, quia colamas suas Dominus firmiter stare voluit, non a quibuslibet agitari. ¶ Nullum namque eorum sententia a non suo iudice dicta confundat; quia & leges sacculi idiplam fieri precipiunt. Vnde in libro primo, titulo de sententia & interlocutionibus omnium iudicium, lege penultima. [Cujus in agendo quis observat arbitrium, cum habere etiam contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur.] ¶ Iudices d duodecim quilibet Episcopus accusatus (si necesse fuerit) eligat, a quibus ejus causa iuste iudicetur. Nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipsi per se eligantur, & regulariter vocato e ad suorum primo conventum Episcoporum, per eos ejus causa iuste audiatur, & rationaliter discernatur. Finis vero ejus causae ad sedem Apostolicam deferatur, ut ibidem terminetur. Nec antea finiat (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est) quam ejus auctoritate fulciatur. ¶ Absens f vero nemo iudicetur. Nisi ex contumacia absens fuerit: quia & divina & humanae hoc prohibent leges.

¶ Vi Codice] Hinc usq. ad vers. Iudices, non sunt in epistola Zepherini, neq. in vetustis Gratiani codicibus.

¶ Nisi ex contumacia absens fuerit] Haec absunt a pluribus manuscriptis, & epistola ipsa, & Anselmo & Ivone. Infra vero ead. q. 9. a. Absens habetur tanquam Gratiani verba.

C. II. ¶ Agnos Episcopus audatur Episcopus, qui in reatum incidit.

Item Felix Episcopus dixit in concilio Carthaginiensi 11. c. 10.

Sggero secundum & statuta veterum conciliorum, ut si quis Episcopus (quod non optamus b) in reatum aliquem incurrit, & nimia necessitas ei fuerit non posse plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duodecim audiatur Episcopus.

¶ Episcopus] Quae haec loca in capite decimo concilii Carthaginiensi secunda adduntur, referuntur infra q. 7. c. Felix, & ibi notabitur varietas.

a Math. 23. b al. & c Ansel. l. 2. c. 38. Ivo part. 5. c. 245. d s. quest. 4. duodecim iudices. Ansel. lib. 3. c. 45. e al. vocatur. f Infr. ead. quest. 9. absens Ansel. l. 2. c. 61. g 11. quest. 7. Felix. in concil. Triburien. c. 20. Ansel. l. 3. c. 46. Durch. l. 2. c. 49. Ivo p. 5. c. 262. h al. optatum.

QUESTIO IX.

De accusatoribus vero, vel testibus, quod iudicium eorum accusatoribus, vel testificationibus adhiberi non debeat, multorum adhaerentibus loquitur.

C. I. ¶ Testes non debent accusari non audiri.

Item Telesphorus Papa epistola ad Episcopos.

Accusatori a omnino non credi decernimus, nisi sententia adversario causam suggerit, antequam iudicis iustam discussionem.

C. II. ¶ Absens adversario sententiam ferre non licet.

Item Eleutherius Papa epistola ad Episcopos Galliae.

Aveant b iudices ecclesiae, ne absente eo, cuius venturatur, sententiam proficiant, quia iudicium imo etiam & causam iustis pro facto dabitur. Partoris vero nec calumnia, nec vox audiat.

C. III. ¶ Testes absente accusatore non audiantur.

Item Calixtus Papa epistola secunda, ad Episcopos Galliae.

Absente e eo, quem accusare voluerit, quibus accusatori non creditur, quia sine scriptis libere scriptam autem non quam recipiatur: quia scripturam nullus accusare, vel accusari potest, sed pro voce, & presente eo, quem accusare voluerit, iudicis agat accusationem.

C. IV. ¶ Quis in absentia geritur, omnino evocatur.

Item Cornelius Papa ad Rufinum episcopum.

Omnia e, quae adversus absentes in omni re, aut loco aguntur, aut iudicantur, omnino evocantur: quoniam absentes nullus addicit, nec adducit.

C. V. ¶ Non iudicetur qui presentibus non est, vel convocatur.

Item Marcellus Papa ad Maxentium episcopum.

Non oportet quemquam iudicari, vel non priusquam legitimos habet presentes testes, locumque defendendi accipiat ad abstantia.

C. VI. ¶ De eodem.

Item Damasus ad Stephanum Archiepiscopum.

Habetur f quoque in decretis sanctissimum sancitum, non fore canonicum, quaeque eorum iudicari, vel damnare, antequam accusator non de examinatos presentes habet, locumque defendendi accipiat, id est, iudicium ecclesiasticum criminis.

C. VII. PALEA.

Nec e extra propriam i sine provocante discussionis accusatio, sine Apostolica provisione, cui in omnibus causis debet reverentia, quoniam & antiqua doret hoc Patrum regum, & Imperialia s pariter statuta concinunt. Cuius in quantum, discussio ibi agenda est, ubi criminis est. Nam alibi criminum reus prohibetur, cuiuslibet in canonibus praecipitur. [Quae cumque sunt suis locis, ubi orta sunt, finienda sunt] & transmissa.

a Ansel. l. 3. c. 12. & 37. In rescripto bali, c. 4. In cap. 630. In cap. Hadrian. c. 32. In capitulo. l. 2. c. 29. Burch. l. 1. c. 27. Ivo p. 6. c. 219. c. Sup. q. 1. c. 1. Burch. l. 1. c. 171. Ivo p. 3. c. 219. d. al. cuiusque accusator. l. 3. c. 62. f Ansel. l. 2. c. 30. Prop. 6. c. 447. g Ansel. l. 1. al. primo. i Ced. ubi de crim. agitur. l. 2. & p. 1. q. 11. 1. in expositione legu. 2.

& his familia: salva tamen in omnibus Apostolica auctoritate, ut in his definitur, priusquam ei placere cogoscatur, qua omnes suffultos esse oportet.

C. X. *Proprium] Sic est condempno ex epistola ipsa, Anselm. & Form. Anon. legat. Nec extra partem fiat provinciam. Adde autem et nonnulla sunt ex epistola.*

C. VII. *De eodem. Item ad Episcopos Italia, epist. 6.*

C. IX. *De eodem. Item ex concilio Toletano b. VI. c. 11.*

Dignum est, ut innocens vita nulla maculetur perniciæ auctoritatis: ideo si quis a quo libet criminetur non ante accusatus supplicio detur, quam accusator presentetur, atque legum & canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum persona invenitur, ad ipsam accusationem non iudicetur, nisi i ubi pro capite regis misisset causa veretur.

C. X. *Si sententia fuerit, qua causa suavergeat adesse.*

Decernimus f. vestram q. debere intra provinciam esse iudicium, & congregari synodum ante diem Calendarum Novembrium: ut si adesse voluerit, presentis, si confidit, ad objecta respondeat: si vero adesse neglexerit, dilationem sententia de absentia non lucratur. Nam manifestum est, coniteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio, purgandi occasione non utitur. Nihil enim interest, utrum in presenti examine non i omnia que dicta sunt comprobentur, cum ipsa quoque pro confessione procurata toties conferantur.

C. XI. *Non omnia] In regulari, & apud ceteros collectores, & in una personis Gratianus codicis est, omnia: sed quia idem sensus est, & ad id est, non est non san.*

C. XII. *Altera parte absentis, definitiva per iurata sententia.*

Reverti iustus mediator non est, qui uno litigante, & altero absente, amborum emergentes lites decidere non possunt. His ita premittis, volumus, & Apostolica auctoritate monemus, ut si Presbyter, de quo agitur, post excommunicationem suam, Apostolicam sedem adire voluerit, nullus iter eius impediatur presumat.

C. XIII. *In absentem non est ferenda sententia.*

Absens non verò nemò iudicetur: quia & divina & humana hoc prohibent leges.

C. XIV. *De eodem. Item Nicolaus Papa Gallien. Senens. a Archiepiscopo.*

Testis e per quemcumque scripturam testimonium non proferant, sed presentes de his, que noverunt & viderunt, veraciter testimonium dicant. Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his, quæ sub presentia eorum acta esse noscuntur.

C. XV. *Testis non dicant testimonium, nisi de his, que presentialiter, & veraciter noverunt.*

Testis e per quemcumque scripturam testimonium non proferant, sed presentes de his, que noverunt & viderunt, veraciter testimonium dicant. Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his, quæ sub presentia eorum acta esse noscuntur.

C. XVI. *Non admittuntur ad testimonium, quos non eodem tempore negotio interfuisse constiterit.*

C. XVII. *Ad seriem gestorum resu ex suo arbitrio dicitur.*

Pura & simplex i testimonium ferens iudicanda est. Plerumque testis, dum aliquid ad seriem gestorum, ex suo aditit, totam testimonii fidem partis mendacio decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum est.

C. XVIII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XIX. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XX. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXI. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXIII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXIV. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXV. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXVI. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXVII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXVIII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXIX. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXX. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXXI. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXXII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XXXIII. *Abfens per alium nec accusare, nec accusari potest.*

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec affinis testis admittitur.

C. XIX. § Rex absente libellus accusationis fuisse ostenditur.

Item Pelagius Papa Sindula x magistro militum. Chartas, quas dedit nobis Lucidius, si illo tempore ad-versario ipsius illic praesens fuisset, valide erant. Sed quia adversario absente gesta, quae nobis recensuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

1 § Sindula] Ivo p. 1. c. 67. refert aliud quoddam copus epistola a Velagio ad Sindulam magistrum militum scripta.

C. XX. § Testes corporaliter professo iuramento testimonium dicant. Idem Decorato patre.

Hortamur, ut sub timore Domini consuetam conscientie vestrae sinceritatem in hoc quoque negotio observantes, omnem personis, quae veritatem caussarum scire possunt, faciat amputari formidinem, & vestris praesentari conspectibus tactis sacrosanctis Evangeliiis, praebito etiam legaliter sacramento, quae in veritate rerum noverunt, professione sine reificationis aperiant, ut patefactis omnibus, quae secundum leges, & iustitiam censenda sunt cognoscatis, & competentem a legibus & veritati terminum detis.

C. XXI. § Accusator & accusatus simul debent adesse.

Item Nicolaus Papa Innocentio Rhemorum Archiepiscopo.

Necessesse est secundum sacrarum scripturarum documenta, ac secundum iustitiam transmitti, & accusatum & accusatorem simul adesse, & unam partem, quantancumque, & qualicumque praedita sit auctoritate, sic processu audiri, ut alteri parti nullum praedictum irogetur.

QVAESTIO X.

Quid vero deficientes in primo capitulo non sint admittendi ad sequentia, ex concilio Carthaginensi b seipsum confirmant, in quo sic cap. tertio statutum legitur. Deficientes in vulgatis codicibus legitur, testes deficientes: sed expuncta est vox, testes, quae desit a plerisque vestris codicibus. Quae enim in hac questione asseruntur, non ad testes, sed ad accusatores pertinet. Et superius in iusto causa in propositione inique questionis decima, nulla est mentio testimonii.

C. I. § Qui in primo capitulo deficiat, ad cetera non admittatur.

Placuit & quotiescunque clericis ab accusatoribus multa crimina obijciuntur, & unum ex his, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cetera iam non admittentur. Probatur illud idem auctoritate Arzelatensis concilii secundum, in quo sic c. 24. distinctionem est.

C. II. § Qui falsa fratris obijciunt usque ad exitum non communicent.

Eos, qui falsa fratris capitula d obijcisse convicti fuerint, placuit usque ad exitum non communicare, (sicut magna synodus ante confirmavit) nisi digna satisfactioe poenituerint.

C. III. § Qui, quod obijcit, probare non valet, de cetero ad arguendum non admittitur, nisi propriam causam ei valem duntaxat asserere voluerit.

Item Felix Papa in secunda decretali Episcopi Galliae.

Si e accusatorum persona in iudicio Episcoporum...

a al. convenientem. b Et Afric. c. 97. c Rab. in pen. c. Barsh. l. 2. cap. 191. Ivo p. 6. c. 277. Pann. l. 2. c. 64. Caprad. l. 6. c. 241. & Arzelat. c. c. 14. d al. capitula. Arzelat. c. 14. e Ivo p. 4. quass. 6. f accusatorum. In capit. Hadriani. c. 4. Caprad. l. 5. cap. 241. Anf. lib. 3. c. 26. Ivo p. 6. c. 248.

culpabiles apparuerint, ad arguendum Episcopi de cetero non admittantur, nisi proprias causas asserant (non tamen criminales, vel ecclesiasticas) voluerint.

1 § Episcopi de cetero] Vides iste aliter ad verba verus codicibus, & ceteris locis indicatis. Adhuc tamen verba habuit & ponderavit. Cum ergo qui falsa fratris obijciunt, usque ad exitum non communicentur, cum illi, qui in Episcoporum iudicio culpabiles inveniuntur, ad arguendum de cetero admitti prohibentur, apparet, quod in primo capitulo deficientes, tanquam falsarii iudicari ad sequentia procedere non valent.

QVAESTIO XI.

Accusato veri accusationem in accusationem multorum auctoritatis prohibetur.

C. I. § Accusatus, nisi prius se purget, alius accusare non possit.

Item Stephanus Papa, epistola. Neganda est accusata licentia criminando, quam se crimine quo premanur exerceat, non est credendum contra alios eorum confessionibus criminibus implicati sunt, nisi se prius probaverint nocentes, quoniam periculosa est, & admitti non rei adversus quemcumque profectio.

C. II. § De eodem. Lib. 9. Codicis, titulo b primo, l. 19. Impp. Valentinianus, Valens & Gratianus, AAA.

Neganda est accusata licentia criminando, quam se crimine quo premanur exerceat, non est credendum contra alios eorum confessionibus criminibus implicati sunt, nisi se prius probaverint nocentes, quoniam periculosa est, & admitti non rei adversus quemcumque profectio.

C. III. § De eodem. Item ex decreto Hadriani & Papa, c. 11.

Non est credendum contra alios eorum confessionibus criminibus implicatur, nisi se prius probaverint innocentes: quia periculosa est, & admitti non rei adversus quemcumque profectio.

Hoc autem intelligendum est in parvi, vel minoris criminis si de majore crimine eius accusare voluerit (veluti, si de fornicatione, de perjurio, de homicidio, vel fornicatione, de aliis huiusmodi crimine accusatorem suum impetore veluti de vitariis non prohibetur). Aliquando enim criminis praedicti criminis aliquando criminali i. Unde in c. 11. de ordine iudiciorum, lege quarta, legitur. Quae sententia sine se sit, ut de crimine iudicetur, quae magis, minus i merito praefertur.

Aliquando criminali] Ante legem, quando civilis criminali: expuncta est distinctio, civilis, vel veterum codicum. Nam hic tantum agitur, quando in criminali civilis, aut criminali praedicti. In sequenti aliquid civilis, expenitur, quando civilis, & civilis non praefertur.

C. IV. Item lib. 9. Cod. tit. h. Qui accusat, non possit verfatio tuo obijciuntur, cadis atque spondenda, & tunc ex eventu causa iudex admittit ad probationem deponit.

Prius est, ut criminibus, quae tibi, ut ego verfatio tuo obijciuntur, cadis atque spondenda, & tunc ex eventu causa iudex admittit ad probationem deponit.

a In Cod. Theod. l. 9. tit. 1. leg. 12. Barsh. l. 2. c. 191. lib. 3. cap. 74. Ivo p. 5. cap. 274. Pannus, lib. 2. c. 64. qui accusare non possunt. c l. neganda. Inf. non est d. al. exequantur. e In c. Hadriani cap. 11. Anf. lib. 3. c. 26. Ivo p. 6. c. 248. f al. confessioni. h. l. 1. h. i. i.

armum. Sicut enim in primo lib. codicis sit, de a ordine ex-
communi. si de hereticis legitur. [Si de hereticis & li-
berate conuersus est, prius agi causa libertatis debet.] Item
legi sequens. b [Si crimen aliquod infertur ei, qui innoxius
esset dicitur, ante libentis causa suo ordine agi debet, cognoscimen-
tum proferre debent: quoniam neesse est ante sciri, si delictum
probatum fuerit, utrum ut in libertam, an ut in servum constitui o-
portet iudicium.] Item. 3 ps. g [Quia c. conficitur et pati con-
trouersiam suam, iustitia postulat sibi dari potestatem accusandi e-
um, qui se suam dominum esse fatetur.]

3 ps. g. Causa d. vero libertatis terminata, si seruus pronun-
tium fuerit, dominum suum accusare non poterit. Codici lib. 9.
tit. i. penultima. g [Si qui ex familiaribus, vel ex seruis ca-
pitulis domus, cuiuscumque criminis delator atq. accusator emerit, sit
qui existimatum, caput, atq. fortunas patris sui, cuius familia-
ritatis, vel dominus habuerit, ante exhibitionem testium, atq. exa-
minationem iudicis, in ipse expositione criminum, atq. accusationis
verbis, ubi gladius fuerit. Ita enim sua fustigia interdici o-
portet prius, quam audiri. Magistra autem enim crimine excepimus.
Summi lib. ultima. g [Si c. liberti. accusatoris manumissio-
rum, hereticum esse presumpserit, eodem quo serui supplicio
tenentur, huius punitur ante probate delationis executionem.
1. e. q. i. quingenus esse dicitur.] In lege ista est, quam
ingenam esse dicit. Multum enim allegatur. Quare
paucis etiam inferri, ubi apud Gratianum legitur, utrum ut in li-
beram, & ingenuam, an ut in seruum, in lege est, utrum
ut in liberam, & ingenuam, an ut in ancillam. Duce et-
iam, quae proximi recitat lege, Gratianus suo modo in summam
relegit.

CAUSA IV.

Videtur in excommunicationis constituto, Episcopum
accusare disponit, & adolescentem infra decimum
et quartum aetatis annum ad assertionem suo causa
adducit: prohibetur ab accusatione adolescentem ac-
cusatoris, & isti genere capit: ad statuta ad iudicium eledorum
iudicium Episcopum minus occurrit: a communione suspenditur
tandem reuocato iudicio. accusator culpabilis in accusatione inue-
nitur: deum ad assertionem propriae causae procedit.

- 1. Hic primum queritur, an in excommunicationis constituto aliter
accusare valeat.
- 2. Secundum, an infra decimum quartum annum in criminali cau-
sa testari que possit.
- 3. Tertio, an ab accusatione prohibetur, personam ostendentem posse
asserere.
- 4. Quarto, an etiam possit esse accusator, & testis.
- 5. Quinto, an de constituta non occurrente, a communione sit re-
uocandus.
- 6. Sexto, si in Episcoporum iudicio accusatoris persona culpabilis
inuenta fuerit, an ad assertionem propriae causae de caetero
sit admittenda.

QUESTIO I.

D E prima quaestione sic statuta legitur in primo & secun-
do capite concilii Carthaginensis f. septimi, cui in-
terfuit Faustinus Romanae ecclesie legatus.
C. I. Ad accusationem non admittatur, qui in
excommunicatione persequatur.
D. I. Hincum g eum recte ad accusationem non ad-
a. Ibidem. b. Ibidem. c. Ex l. & q. alio modo ap-
ta. d. Ivo p. 16. c. 61. e. Ivo ibid. c. 61. f. in Afri-
cans, c. 97. g. Ivo p. 4. c. 109. Pamm. q. 6. 72. Ivo p. 51. c. 68.
C. 2. Iudicium conc. Car. c. 69. Africanum.

mitti, qui postquam excommunicatus fuerit, in ipsa ad-
huc excommunicatione constitutus, siue sit clericus, siue
laicus, accusare voluerit. ¶ Omnes etiam infamia ma-
culis aperi, id est, histriones, ac turpitudinibus subiecte
personae, haeretici etiam, siue pagani, siue iudei ab i. accu-
satione prohibentur.

¶ Ab accusatione prohibentur] A concilio de sancto has
verba: submittuntur enim illa ex principio capiti, ad accusa-
tionem non admittuntur.

C. 11. ¶ Heretici probantur, qui schismate, vel
excommunicatione ab ecclesia sunt
separati.
Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelen
Imperatorem, cuius initium est
[Propositarimus.]

Q uod a autem hi, qui à iam facto fratre, & communi-
astro nostro Ignatio decessit, excommunicati, vel ana-
thematizati fuerant, nullam aduersus eum damnationem
intorquere poterunt, ex prologo & secundae universalis
synodi capitulo declaratur, cum dicitur, [Si vero eccle-
siasticum fuerit crimen, quod Episcopo illatum extiterit,
tunc probari oportet accusantium personas, ut primo quid-
em haeretici non liceat, accusationes contra orthodoxos
Episcopos pro ecclesiasticis negotiis facere.] Sed ne hos
haereticos esse denegatis, audite sequentia. [Haereticos
autem (inquunt) dicimus tam eos, qui olim à ab eccle-
sia projecti sunt, quam qui post haec à nobis anathemati-
zati sunt.] Porro si adhuc nec sic creditis, audite quod
sanam simulant confiteri, schismaticos etiam, & eos, qui
seorsum à communicantibus nobis Episcopis collectas fac-
iunt.] Deinde verò, & si quidam ab ecclesia super causis
quibusdam reprehensi fuerunt, & projecti, aut excom-
municati, siue ex clerico, siue ex laicali ordine, nec his lice-
re accusare Episcoporum, antequam proprio crimine primus
prie constituat, non ante esse acceptabiles in accusa-
tione Episcopi, aut aliorum clericorum, quam innoxios
semetipsos illorum sibi ostenderint criminum. Quid
autem periculi regulae huius imminet contemptoribus,
non ignoratis.

1. ¶ Ex prologo] Nicolaus hic citat canonem, qui apud Grego-
rii est sextus concilii primi Constantianopolitani, cuius canonis prius
partem paulo superius in eadem epistola recitauit, & significat
supra. 3. q. 1. cap. 5. Et autem loco Nicolaus, de isto capitulo
haec verba addidit. Quod tamen non apud nos inuenitur,
sed apud vos haberi perhibetur. Nam non modo hic ca-
non, nec in versione Dionysii, nec, in scripta habetur, sed de omnibus
illius concilii canonibus haec scribit D. Gregorius ad Eulogium lib. 6.
epist. 31. Romana autem ecclesia eosdem canones, vel ge-
nita synodi illius haecenus non habet, nec accipit. In hoc
autem eandem synodum accipit, quod est per eam contra
Macedoniam definitum.

2. ¶ Olim ab ecclesia] Statuitur in hac parte canonis, per-
inde pro haeretico habendus esse Macedonianus, & Eudexianus, qui
in isto primo Constantianopolitano concilio damnatus, atq. haberi
di erant Paulianista, & Arriani, qui olim Nicana synodus à
catholica ecclesia absciderat. Quamobrem non de quolibet
excommunicato haec sententia pronuntietur, quod putaret aulter
doffe.

3. ¶ Schismaticos etiam] Ita in epistola Nicolai, & in
Iuonem. Graecae autem est, ἀπὸ τῆς τῆς τῆς τῆς
ἡμετέρας ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς
ἐκκλησίας, ἡμετέρας, ἡμετέρας, ἡμετέρας, ἡμετέρας.
Id est, Praeterea verò & illos, qui fidem quidem
sanam simulant confiteri, schisma autem faciunt, & ad-
uersus regulares nostros Episcopos conventum ha-
bent: ut nihil mirandum sit, istos etiam pro haeretico censere,

a. Ibidem. b. Ibidem. c. Ex l. & q. alio modo ap-
ta. d. Ivo p. 16. c. 61. e. Ivo ibid. c. 61. f. in Afri-
cans, c. 97. g. Ivo p. 4. c. 109. Pamm. q. 6. 72. Ivo p. 51. c. 68.
C. 2. Iudicium conc. Car. c. 69. Africanum.